

PODIUM

Jong en oud werken volop samen als vrijwilligers

De grote nationale organisaties trekken veel aandacht, maar het zijn vaak kleine, lokale vrijwilligersorganisaties die het verschil maken. En daar zie je een opvallende trend in het aantal vrijwilligers en hun leeftijdsopbouw, schetsen Jan de Rond en Lucas Meijs.

In de jaren 60 van de vorige eeuw protesteerden twintigers tegen regenten en autoriteiten op allerlei gebied (onderwijs, overheid, kerken). Provoceren en protesteren was het parool. De babyboomers van toen roeren zich opnieuw, maar nu in het vrijwilligerswerk en gemeenschapsleven.

Sinds de eeuwwisseling richten zij in toenemende mate nieuwe maatschappelijke organisaties op. Maar minder provocerend en protesterend. Na de coronacrisis zijn opvallend veel jongeren, 18-39-jarigen, vrijwilligerswerk gaan doen, 30 procent meer. Gaan zij een langdurige coalitie aan met hun milder geworden opa's en oma's, de babyboomers?

Rond 2010 gingen de eerste babyboomers met pensioen. Zij kregen meer vrije tijd en stapten massaal over van betaald werken naar vrijwilligerswerk. Het vrijwilligerscorps groeide. Maar nog harder groeide het aantal uren per vrijwilliger.

De instroom wordt goed zichtbaar door het vergelijken van de meerjarig gemiddelden vrijwilligerswerk van de jaren nul en tien. Zowel de onderzoeken in Den Bosch als in Rotterdam én in Nederland laten een stijging van het percentage mensen dat vrijwilligerswerk verricht zien van 4,6 tot 5,2 procentpunten.

Flink toegenomen

Dus in tegenstelling tot wat critici beweren, het aantal vrijwilligers is na de eeuwwisseling niet af - maar juist flink toegenomen.

In Den Bosch steeg het aantal 65-plussers in het vrijwilligerscorps van 36 procent in 2010 (zo'n 7.000 mensen) naar 45 procent in 2022 (ruim 13.000 mensen). Opvallend is dat direct na de coronacrisis ook bij jongeren, leeftijdscategorie 18-39 jari-

gen, een flinke stijging van het vrijwilligerswerk te zien is, van 26 procent in najaar 2020 (zo'n 11.800 jongeren), naar 33 procent in najaar 2022 (zo'n 15.200 jongeren).

Vrijwilligerswerk nam ook toe door de grotere mogelijkheid om vrijwilligerswerk te doen. Van 2000 tot en met 2023 werden er in Den Bosch 619 vrijwilligersorganisaties opgericht. Vooral in het tweede decennium groeide, net als het vrijwilligerscorps, het georganiseerde gemeenschapsleven hard.

Meer concurrentie

De meeste organisaties zijn opgericht in de sectoren maatschappelijke en sociale doelen (188), kunst/cultuur (172), sport (61), natuur/milieu (42) en onderwijs/onderzoek (41). Het aanbod én de vraag nemen dus beide toe. Er is meer concurrentie om vrijwilligers. Dat voelt als een tekort, maar is het niet.

De procentueel grootste groei van (vrijwilligers)organisaties in Den Bosch is te zien in de sectoren natuur/milieu (+56 procent), internationale hulp/solidariteit (+41 procent) en maatschappelijke en sociale doelen (+40 procent).

Vrijwilligerswerk is een onorthodoxe vorm van doe-democratie; niet praten maar doen. De grote woorden van de twintigers van de jaren 60 lijken veranderd te zijn in belangrijke lokale daden. Ze lijken milder te zijn geworden: niet meer ergens tegen maar nu ergens vóór.

Vanwege hun grote aantal, stevige resources en organiserend vermogen leggen ze veel gewicht in de schaal. Vóór natuur en milieu, vóór internationale hulp/solidariteit en vóór maatschappelijke en sociale doelen gezien de oprichting van nieuwe organisaties ná de eeuwwisseling. Aan de richting waar deze energie en vrije tijd wordt ingezet is te zien welke sentimenten leven en welke koers de samenleving vaart. Dit is in tegenstelling tot wat mopperaars ons willen laten geloven. Een opmerkelijke ontwikkeling.

Opiniepeilingen, talkshows, media en publieke opinie besteden veel en vaak, bijna dagelijks, aandacht aan de overheid en de politiek. Ze hebben weinig tijd en aandacht voor het lokale gemeenschapsleven en de veranderingen die daar plaatsvinden. Dit is begrijpelijk, mopperende olifanten (grote nationale organisaties) trekken de aandacht, werkende mieren (kleine lokale organisaties) die het meeste werk doen, zijn niet interessant. Onder meer hierdoor raakt de beeldvorming van de tijdgeest vertekend.

Met alle winden mee

De overheid en politiek reageert traag en loopt, zoals Herman Tjeenk Willink, minister van Staat en voormalig vice-voorzitter Raad van State ooit uitlegde, standaard zo'n tien jaar achter. Dat is volgens hem geen gebrek maar een eigenschap. En daar moeten we volgens Willink blij mee

▲ Van maandag tot en met vrijdag verzorgt Angelique de Rouw samen met een groep mede-vrijwilligers warme maaltijden aan de Acaciasingel in Den Bosch. ARCHIEFFOTO ROEL VAN DER AA

zijn. Stel je voor dat de overheid met alle winden mee zou waaien en constant van koers zou veranderen?

Na de coronacrisis zijn dus opvallend veel 18-39-jarigen vrijwilligerswerk gaan doen, 30 procent meer. De jongeren drukken nadrukkelijk hun neus tegen het sociaal en maatschappelijke venster. Het is spannend én verstandig om te volgen waar deze generatie dit decennium haar tijd en energie aan gaat besteden. Gaan zij een langdurige coalitie aan met hun opa's en oma's, de babyboomers, zoals bijvoorbeeld bij Extinction Rebellion te zien is?

Onderbelichte thermometer

Willen we een redelijk actueel beeld van de onder- en bovenstromen in onze samenleving krijgen, dan is het wijs en handig om het (lokale) gemeenschapsleven in de gaten te houden. Daar openbaren de nieuwe gevoelens en maatschappelijke sentimenten zich het eerst.

Opiniepeilingen, talkshows en media concentreren zich op snel wisselende opvattingen. We tonen ons gedrag in het lokale gemeenschapsleven. Het lokale gemeenschapsleven is de tot nu toe onderbelichte thermometer van de samenleving.

■ Jan de Rond is sociaal makelaar en kartrekker van Lokale Goededoelengids NL. Lucas Meijs is hoogleraar strategische filantropie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Er is meer concurrentie om vrijwilligers. Dat voelt als een tekort, maar is het niet